

Viraston antamat lausunnot ajalla 10.9. - 7.10.2019

149/11.01.00/2019, 133/11.01.00/2019, 160/10.02.00/2018, 131/08.00.00.00/2019,
137/03.00.00/2019

MH § 148

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 13.9.2019 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO KAIVOSLUVASSA ANNETTAVIEN YLEISTEN JA YKSITYISTEN ETUJEN TURVAAMISEKSI TARPEELLISTEN MÄÄRÄYSTEN TARKISTAMISESTA

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011) 37 §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Puolangalla sijaitsevan Pihlajavaaran kaivospiirin (KaivNro 5523) kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta (kaivoslaki 62 §).

Kuulemisen peruste on kaivoslain 52.3 §, 108 § ja 109 §. Kaivosluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset.

Kaivosviranomainen on antanut Pihlajavaaran kaivospiirille lupamääräykset 30.6.2014. Lupamääräysten kohdan 6 mukaan lupamääräykset tarkistetaan ennen varsinaisen kaivostoiminnan aloittamista, kuitenkin viimeistään 1.6.2019.

Pihlajavaaran kaivospiirin kaivoskivennäinen on talkki. Alueella ei ole tällä hetkellä kaivostoimintaa.

Kaivosviranomainen toteaa ennakkotiedonantonaan, että kaivosviranomainen tulee määräämään Pihlajavaaran kaivospiirille kaivoslain 109 §:n mukaisesti vakuuden suuruuden ja lajin kuultavaa asiaa koskevan päätöksen yhteydessä.

Kaivosyhtiö on antanut 26.8.2019 selvityksen yleisten ja yksityisten etujen turvaamisesta ja tehnyt esityksen asian johdosta annettavasta vakuudesta (kaivoslaki 108 §). Kaivosyhtiö on esittänyt selvityksessä kuvattujen lopetus- ja jälkitoimenpiteiden vakuudeksi toiminnan tässä vaiheessa 10 000 euroa ja, että vakuuden määrää tarkistetaan tarvittaessa myöhemmin niin, että koko toiminnan ajalle vakuudeksi esitetään 30 000 euroa. Toimenpiteiden ensisijainen tarkoitus on saada avolouhoksen alue turvalliseksi.

Kaivosluvassa annettavat yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamiseen."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 13.9.2019 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO SOTKAMON ALASEN KAIVOSLUVAN (KAIVOSPIIRIN) RAUKEAMISEN LYKKÄÄMISTÄ KOSKEVASTA HAKEMUKSESTA SEKÄ KAIVOSLUVASSA ANNETTAVIEN YLEISTEN JA YKSITYISTEN ETUJEN TURVAAMISEKSI TARPEELLISTEN MÄÄRÄYSTEN TARKISTAMISESTA

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011) 37 §:n ja 62 §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Sotkamon Alanen -kaivospiirin KaivNro 4551 raukeamisen lykkäämistä koskevasta hakemuksesta sekä kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta.

Alasen kaivospiiri sijaitsee Sotkamon kunnan eteläosassa noin 40 km kuntakeskuksesta etelään, noin 30 km Rautavaaran keskustasta pohjoiseen ja noin 25 km Valtimon keskustasta luoteeseen Alasen järven ympärillä.

Alasen kaivospiiri on määrätty 25.11.1999 ja kaivoskirja on annettu 18.2.2000. Kaivospiirialueen kokonaispinta-ala on noin 441,4 ha. Kaivospiirin kaivosmineraali on talkki. Kaivostoimintaa alueella ei ole aloitettu. Kaivoksen toiminta-ajaksi on lausuntopyyntöasiakirjojen mukaan arvioitu yli 50 vuotta suunnitellulla vuosituotannolla.

Alasen kaivoshankealueelle on tehty ympäristövaikutusten arviointi vuonna 1998 ja ympäristölupa on saanut lainvoiman vuonna 2009 (KHO 27.1.2009). Ympäristölupa on myönnetty jatkoajaksi (PSAVI) on rauennut 27.1.2015.

Kaivosviranomaisen on 18.3.2014 antanut aiemmin voimassa olleen kaivoslain (503/1965) mukaisesti jatkoajapäätöksen kaivostyöhön ryhtymisen pidentämiseksi. Pidennystä on myönnetty 17.3.2019 saakka.

Hakijayhtiö Imerys Talc Finland Oy esittää perusteluina kaivosluvassa raukeamisen lykkäämiselle mm. seuraavaa: pitkittyneet lupaprosessit, Alanen -kaivospiirin keskellä sijaitsevan Tyvisuon kaivospiirin (Mondo Minerals B.V. Branch Finland) alueen aiheuttamat muutokset Alasen esiintymän hyödyntämisen suunnitelmiin sekä tuotannon suunnitteluun, laajuuteen ja keston liittyvät asiat. Alasen alueella on tehty hakijayhtiön toimesta erilaisia tutkimuksia ja toimenpiteitä vuosien 1996–2018 aikana.

Lupaviranomaisen on kaivoslain 68 §:n nojalla päätettävä, että kaivoslupa raukeaa, jos luvan haltija ei ole kaivosluvassa annetussa määräajassa aloittanut kaivostoimintaa tai ryhtynyt muuhun sellaiseen valmistavaan työhön, joka osoittaa luvan haltijan vakavasti pyrkivän varsinaiseen kai-

vostoimintaan. Lupaviranomaisen on myös päätettävä, että kaivoslupa raukeaa, jos kaivostoiminta on ollut keskeytyneenä luvanhaltijasta riippuvasta syystä yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta tai kaivostoiminnan voidaan katsoa tosiasiallisesti päättyneen. Asian voi panna vireille lupaviranomainen omasta aloitteestaan, kunta tai haittaa kärsivä asianosainen.

Lupaviranomainen voi kuitenkin edellä tarkoitetussa tilanteessa enintään kahdesti lykätä kaivoslupan raukeamista ja antaa uuden määräajan kaivostoiminnan aloittamiseksi tai määräajan toiminnan jatkamiseksi. Luvan raukeamista voidaan lykätä enintään yhteensä 10 vuodella. Kaivoslupan haltijan on toimitettava lupaviranomaiselle hakemus ennen kaivoslupan raukeamista sekä hakemuksessa on esitettävä syy määräajan myöntämiselle ja suunnitelma kaivostoiminnan aloittamiseksi tai jatkamiseksi. Edellytyksenä hakemuksen hyväksymiselle on, että hakijan esittämää syytä on pidettävä perusteltuna ja suunnitelmaa riittävän yksityiskohtaisena eikä päätöksestä aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle. Tarkempia säännöksiä hakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Jos kaivosalueen hallinta perustuu kaivoslupan haltijan omistukseen tai kiinteistön omistajien kanssa tehtyihin sopimuksiin, kaivosviranomainen voi kaivoslupan haltijan hakemuksesta lykätä kaivoslupan raukeamista vaikka 10 vuoden enimmäisaika on kulunut umpeen. Lisäksi lykkäämisen edellytyksenä on, että luvanhaltija osoittaa, että luvan raukeamista on lykättävä yleisen edun tai muiden erityisten syiden perusteella.

Kaivosluvassa tulee kaivoslain 52 §:n mukaan asettaa määräaika, jonka kuluessa kaivoslupan haltijan on ryhdyttävä kaivostoimintaan tai muuhun sellaiseen valmistavaan työhön, joka osoittaa luvanhaltijan vakavasti pyrkivän varsinaiseen kaivostoimintaan.

Alanen -kaivospiiriä koskevassa hakemuksessa on kysymys kaivoslain 68 §:n mukaisesta kaivoslupan raukeamisen lykkäämisestä, joka tässä tapauksessa tarkoittaa jatkoajan myöntämistä kaivostyöhön ryhtymiseksi Alanen -kaivospiirissä.

Kaivosviranomainen kuuluttaa samanaikaisesti raukeamisen lykkäämistä koskevan asian kanssa myös yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavien tarpeellisten määräysten tarkistamisen, koska Tukesin 30.6.2014 antaman päätöksen lupamääräyksen 6 mukaan lupamääräykset tarkistetaan ennen varsinaisen kaivostoiminnan aloittamista, kuitenkin viimeistään 1.9.2018. Kuulemisen perusteena ovat kaivoslain 52.3 §, 108 § ja 109 §.

Kaivospiirin raukeamisen lykkäämistä koskeva hakemus

Alasen kaivospiiri on osoitettu voimassa olevassa Kainuun maakunta-kaava 2020:ssa kaivos tai kaivostoimintaan tarkoitetuksi alueeksi kohde-merkinnällä ek. Maakuntakaavassa on annettu kaivostoimintaan tarkoitettuille alueille seuraava suunnittelumääräys: ”Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä”.

Kainuun liitto laatii parhaillaan Kainuun vaihemaakuntakaavaa 2030. Kaavan laatimisen tarkoitus on ajantasaistaa voimassa oleva Kainuun maakuntakaava 2020. Vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksesta on pyydetty lausunnot (MRA 13 §) kesän 2019 aikana. Vaihemaakuntakaavassa on muutettu voimassa olevan maakuntakaavan Alasen kaivospiirin ek-kohdemerkinnällä osoitettu alue aluevarausmerkinnäksi EK. Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan uutena alueena Tyvisuon kaivospiirin alue. Nämä toisiinsa rajoittuvat alueet on osoitettu vaihemaakuntakaavassa yhtenä aluevarausmerkintäkokonaisuutena aluevarausmerkinnällä EK.

Täydennyksenä lausuntopyyntöasiakirjoihin todetaan, että Alasen kaivosalueen läheisyydessä sen itäpuolella sijaitsee soidensuojelun täydennysohjelmaan (2015) kuuluva Honkajärven-Jysmäjärven alueen suot kokonaisuus. Tästä aluekokonaisuudesta Kainuun alueella Sotkamossa sijaitsevat suot tai suon osat ovat Löytynsuo ja Mustilaisuo. Soidensuojelun täydennysohjelmaan sisältyy myös Alasen hankealueen pohjoispuolella, Hiidenvaaran itäpuolella sijaitseva Haasiasuo. Nämä luonnonsuojelulailta suojeltavaksi tarkoitetut suoalueet on osoitettu valmisteilla olevassa vaihemaakuntakaavassa luonnonsuojelualueeksi kohdemerkinnällä SL.

Kaivosluvan raukeamisen lykkäämiselle on lausuntopyyntöasiakirjoissa esitetty perustelut. Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa kaivospiirin raukeamisen lykkäämistä koskevaan hakemukseen.

Kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistaminen

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamiseen."

3) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 13.9.2019 antaneet Vaalan kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO VAALAN TURKKISELÄN TUULIVOIMAPUISTON OSA-YLEISKAVAEHDOTUKSESTA

Vaalan kunta on pyytänyt mm. Kainuun liiton lausuntoa Turkkiselän tuulivoimapuiston osayleiskaavaehdotuksesta. Vaalan kunnanvaltuusto on päättänyt osayleiskaavoituksen käynnistämisestä 15.2.2018 pitämässään kokouksessa.

Turkkiselän tuulivoimapuiston alue sijaitsee Vaalan kunnan itäosassa yli 20 kilometrin etäisyydellä Vaalan kuntakeskuksesta. Alue rajautuu idässä Puolangan ja Paltamon kuntien rajaan. Osayleiskaava-alueen pinta-ala on noin 37 km². Osayleiskaava-alueen päämaankäyttömuotona säilyy maa- ja metsätalous.

Osayleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa tuulivoimapuiston sijoittuminen alueelle ja korkeintaan 46 tuulivoimalan toteuttaminen. Tuulivoimaloiden yksikköteho on 3,45–8 MW ja kokonaiskorkeus enimmillään 280 metriä. Tuulivoimapuisto muodostuu tuulivoimaloista perustuksineen, niitä yhdistävistä maakaapeleista/ilmajohdoista ja huoltoteistä, sähköasemasta sekä sähköverkon liittymistä varten tarvittavasta 2 x 110 kV:n voimajohdosta.

Osayleiskaavaehdotus

Osayleiskaavan kaavaehdotuksessa on esitetty selkeästi kaavaratkaisun perusteet, hankkeessa on laadittu kattavat erillisselvitykset ja tuotu monipuolisesti esille tuulivoimahankkeen toteuttamisen merkittävimmät vaikutukset.

Osayleiskaavaehdotuksessa on käsitelty kaavan suhdetta maakuntakaavaan ja maakuntakaavasta poikkeamista. Osayleiskaavaehdotuksessa on todettu, että kaavaratkaisu ei estä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntakaavojen toteuttamista, eivätkä osayleiskaavan ratkaisut ole ristiriidassa maakuntien maakuntakaavojen tavoitteiden ja periaatteiden kanssa.

Osayleiskaavaehdotuksessa on tuotu esille keskeisimmät tuulivoimapuiston toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutusten seurannan kohteet.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa osayleiskaavaehdotukseen."

4) Maakuntajohtaja Pentti Malinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 16.9.2019 antaneet Väylävirastolle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO RATASUUNNITELMASTA KUUSIKKONIEMEN LIIKENNE-
PAIKKA, PALTAMO

Väylävirasto on laatinut ratalain (110/2007) mukaisen ratasuunnitelman Kuusikkoniemen liikennepaikka. Kuusikkoniemen uusi liikennepaikka sijaitsee Oulu-Kontiomäki -rataosalla noin 4 km itään Paltamon kuntakeskuksesta. Kuusikkoniemen liikennepaikka on yksi neljästä Oulu-Kontiomäki -rataosalle tehtävästä uudesta tai jatkettavasta liikennepaikasta.

Väylävirasto on pyytänyt ratalain 22 §:n mukaisesti lausuntoa Kainuun liitolta ratasuunnitelmasta 15.10.2019 mennessä.

Oulu-Kontiomäki yhteysvälin merkittävimmät kuljetusvirrat muodostuvat Venäjän rautapelletin transitokuljetuksista Kokkolan satamaan ja Raahen terästeollisuudelle.

Ratasuunnitelman mukaisen kehittämishankkeen tavoitteena on kapasiteetin lisääminen ja liikenteen hallittavuuden parantaminen sekä kuljetuskustannusten alentaminen. Kuusikkoniemen liikennepaikka yhdessä muiden uusien liikennepaikkojen kanssa mahdollistaa Oulu-Kontiomäki

-rataosan transitoreitin nykytilannetta paremman välityskyvyn, tavarajunien joustavan liikennöinnin ja pitkien tavarajunien kohtaamisen sekä vähentää rataosan tavara- ja henkilöliikenteen häiriöherkkyyttä.

Hankkeesta ei ole tehty rahoituspäätöstä ja myöskään rakentamisajan kohdasta ei ole tehty päätöksiä. Hankkeen toimenpiteiden kustannuksiksi on arvioitu noin 4,7 M€ (alv 24 %, MAKU-indeksin kustannustaso 105,3, 2015=100).

Ratasuunnitelma

Oulu-Kontiomäki -rataosa on osoitettu voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa pääradaksi, jota tulee kehittää valtakunnallisesti merkittävään liikenneverkkoon kuuluvana rautatieliikenteen runkoratana. Kaavassa on annettu pääradoille suunnittelumääräys: ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava tasoristeysten poistamiseen ja radan kantavuuden parantamiseen akselipainoltaan 25 tonnin painoisille junille”. Päärata-alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Kainuun liitto laatii parhaillaan Kainuun vaihemaakuntakaavaa 2030. Kaavan laatimisen tarkoitus on ajantasaistaa voimassa oleva Kainuun maakuntakaava 2020. Vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksesta on pyydetty lausunnot (MRA 13 §) kesän 2019 aikana. Vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksessa on osoitettu merkittävästi parannettava päärata ja liikennepaikka -merkinnällä Oulu-Kontiomäki ratayhteys sekä sen nykyiset liikennepaikat ja uusi Paltamon Kuusikkoniemen liikennepaikka. Alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Vaihemaakuntakaavassa on lisäksi osoitettu Kuusikkoniemen liikennepaikkaan liittyvänä uusi ratalinja sivuratamerkinnällä ja liikennepaikka suunnitteilla olevan Paltamon biotuotetehtaan tarpeisiin.

Kuusikkoniemen uusi liikennepaikka ja muut suunnitteilla olevat liikennepaikat sekä turvalaitemuutokset toteutuessaan parantavat merkittävästi Oulu-Kontiomäki -rataosan tavaraliikenteen toimivuutta ja kustannustehokkuutta sekä samalla vähentävät liikennöinnin häiriöherkkyyttä.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa ratasuunnitelmaan."

5) Aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas on 19.9.2019 antanut Työ- ja elinkeinoministeriölle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN EDUSKUNNALLE LAIKSI ALUEIDEN KEHITTÄMISEN JA RAKENNERAHASTOHANKKEIDEN RAHOITTAMISESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 30.8.2019 lausuntoa HE-luonnoksesta laiksi alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta. Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettua lakia siten, että lakiin lisätään uutta kansallista alueiden kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitettua määrärahan hallin-

nointia koskevat säännökset. Alueiden kehittämisen ja rakennerahastojen rahoittamisesta annetun lain muutos lisää aluekehittämisen välineitä ja rahoitusta ja tukisi siten maakuntien liittojen ja myös työ- ja elinkeinoministeriön tehtävää alueiden kehittämisen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Kainuun liitto näkee tärkeänä, että maakuntien liitoille kohdennetaan nopeasti ja joustavasti hyödynnettävää kansallista aluekehitysrahoitusta. Rahoitus tulee olla mahdollista suunnata maakunnan omista lähtökohdista, vahvuuksiin ja erikoistumisiin ja haasteisiin perustuviin kehittämistoi-miin. Käyttötarkoitusta ei tule sitoa liian tarkasti, jotta voidaan tarvittaessa nopeasti reagoida maakunnan kehityksen kannalta strategisesti tärkeisiin selvitys- ja kehittämistarpeisiin. Rahoituksen käytön sitomista sopimuk-sellisuuteen tulisi välttää lain tekstissä, koska aluekehittämissä päätöksen valmistelu on vielä kesken ja sopimuksellisuus on asia jonka muoto ja laajuus määritellään siinä.

Kainuun liitto pitää hyvänä sitä, että rahoitus myönnetään pääosin maakuntien liittojen kautta. Esitykseen sisältyy ehdotus siitä, että osa rahoituksesta suunnataan valtakunnallisiin alueiden kehittämistä koskeviin hankkeisiin, jotka käynnistettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön toimesta sen jälkeen kun ne on valmisteltu yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa. On hyvä kuvata tarkemmin, miten varmistetaan se, että ministeriön käytössä oleva määräraha ei keskity vain tiettyjen maakuntien kanssa tehtävään yhteistyöhön vaan jakautuu tasaisesti. On tärkeää sopia yhteisen valmistelun käytännöistä ja kirjata ne lain valmistelu-uistioon, jotta yhteistyö valmistelussa varmasti toteutuu. Esityksessä ministeriön ja maakuntien yhteistyönä tapahtuva valmistelu on mainittu perustelujen kohdassa 4.2 Pääasialliset vaikutukset, mutta ei kohdan 7 Säännöskoh-taisissa perusteluissa eikä itse lakiehdotuksessa.

On myös hyvä, että rahoituksen hallinnointiin voidaan irrottaa osa määrärahasta, koska hallinnosta voi aiheutua sellaista työtä, johon ei ole mahdollista kohdentaa muita resursseja. Hallinnon osuus on hyvä sitoa määrärahan suuruuteen ja huomioida se, että mitä monimutkaisemmaksi määrärahan hallinto, hakeminen ja raportointi tehdään, sitä enemmän se sitoo henkilöresursseja. Rahoituksen hallinnon yksinkertaistaminen on olennaista myös tämän uuden määrärahan osalta.

Lakiin olisi hyvä tehdä lisäys, että maakuntien liitoille alueellisten inno-vaatioiden ja kokeilujen (AIKO), kasvusopimusten ja maakunnan kehittä-misrahan hankkeista palautuneet tai myöntämättä jääneet määrärahat korkoineen voidaan myöntää nyt esitettyinä määrärahana alueella."

Lisätietoja lausunnoista nro 1-4 antaa suunnittelujohtaja Hannu Heik-kinen, puh. 044 710 0864 ja lausunnosta nro 5 aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas, puh. 040 574 0804 tai sähköpostitse osoitteella etu-nimi.sukunimi@kainuu.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
